

Subliminalul perplexant în poezia lui Ionuț Caragea

Subliminalul perplexant poate fi identificat în multe poeme. Acesta are un rol bine determinat de a stupefia, aproape de a paraliza spiritul conservării de sine. Plonjarea fără a-ți da seama în realitatea ce este schițată sub forma unor imagini semantice care taie în rațiunea umană precum niște bisturie, certifică o putere poetică de „absorbție” cum rar mi-a fost dat să întâlnesc. Nu-mi vine să cred ce citesc și mai citesc o dată: „*îți voi zice în cât mai puține păsări posibil/ cât de negru e cerul spre care privesc/ și cât de dor îmi era de zidul acela/ la care morții nu mai sunt plânși*”. E tristețe? E tandrețe? Nu știu. Poate și una și alta. Poate nici una, nici alta. Ceva este transmis nemijlocit. Dar ce? Gândul culege instantaneele ce se succed și nu înțelege decât la alt nivel al comprehensiunii. Ca și cum ar fi avut loc un atac subliminal foarte bine orchestrat. Capacitatea mea de înțelegere devine dintr-o albină-lucrătoare o albină-războinic. Creierul meu se protejează. Cu toate acestea, „mierea” discursului continuă să se fabrice. Zumzăitul acompaniază afirmații, negații, exclamații, vituperatii. Nu pot trece peste această lectură fără să mă moșmondesc, împleticit printre astfel de avansuri pe care propria mea răbdare a înțelegerii mi le face. Și totuși, este aici un inefabil foarte clar accentuat. Poezia însăși se strecoară pe sub pielea degetelor ce țin cartea, degete care iau o culoare albăstrie, ca și cum ar fi contaminate cu praf otrăvitor de sămânță de ricin. Încet, respirația își modifică tonalitățile vizionare și începe să caute, cu antenele picioarelor unui păianjen, înspre lucruri și gânduri, aplicându-se delicat pe suprafețele lor, cu o grijă sporită, ca să nu le provoace vreo daună sau să le crape crusta. Parcă privirea poetului însuși nu atinge decât cu o mare reținere lucrurile despre care vorbește, plimbându-le de colo-colo, încrucișându-le semnificațiile și însemnătatea. Anumite reflexe ale acestora se traduc în imagini, altele se traduc în impresii de o senzualitate ocultă. Mereu se modifică receptarea, mereu un alt țârmure al seriozității este zdrobit de o frivolitate stilistică perplexantă. Spuselor pe șleau le sunt aduse contrafortificații de cuvinte șlefuite dintr-o singură mișcare reparatorie: interiorul și exteriorul discursului sunt două elemente corelative. Și nici unul dintre ele nu excede. Echilibrul defăimează orice încercare de valorizare a alternativei exclusive...

Vorbind despre subliminalul perplexant, nu putem să trecem peste câteva amănunte care contează. Manevrarea unui substrat psihic expres nu este o noutate în universurile poetice. Simbolurile și arhetipurile au un loc foarte bine delimitat în panopia modalităților stilistice subconștiente. S-a scris atât de mult despre acest lucru încât nu vom menționa decât – să spunem – contribuțiile lui Jung, Eliade, Blaga sau Gilbert Durand. Procedul *dicteului automat* este iarăși îndeobște cunoscut, după experiența avangardistă și dadaistă.

În ce-l privește pe Ionuț Caragea, cuvintele lui se sparg în cioburi multicolore care, în calitate de noțiuni ale unor sensuri pulverizate, devin semințe pe un câmp unde vor da naștere altor lăstare. Fie simboluri profunde și dinamitarde, care îți interzic să gândești cu rațiunea, fie imagini ale căror sens, în mod aparent, nu poate fi descifrat, cuvintele se ordonează după un tipic necunoscut, dând frâu liber unei amalgamări nu neapărat stranii, dar percutante: știi, dar nu înțelegi; înțelegi, dar nu poți spune; întrezezi, dar nu poți explica; singurul lucru pe care poți să-l faci este să dai expresie aproximației. Și nimeni nu te ajută să vezi mai bine lucrurile – căci ele trebuie să rămână așa cum sunt. Ele picură, picătură cu picătură, în sânul unei dune de nisip, care le absoarbe fără să știe de ce, cu o alură neutră, în care fermentul înțelegerii este tăcerea: „*de unde veniți, voi, cuvintelor/ din ce masonerie a nopții/ din ce magie albă a zăpezilor veșnice/ din ce inimă cu obloanele trase/ din ce desagă cu dorințe spuse în van*”.

Obișnuit cu șoaptele care i se spun la ureche de către propriul geniu plâsmuitor, poetul se pierde, se topește, își abandonează propria identitate și, precum cercurile pe o apă liniștită, pleacă și vine, în interiorul aceluiași val. Îmbrățișat și respins, de la țârmure la țârmure, el învață să se lase purtat. Oricum n-ar fi știut drumul...: „*este o clipă de liniștită durere/ păsări dorm/ departe/ prin spuma nopții/ umbre/ pleacă la drum*”.

Poetul Ionuț Caragea ne mai învață ceva: să nu respingi nimic din ceea ce gândirea, mai exact, imaginația îți oferă. Ea se prăbușește cu imaginile ei peste tine, ca într-un dans sălbatic, dar ceea ce nu trebuie să faci este să-ți fie teamă de ea. Cum a venit, tot așa și pleacă. Aluviunile pe care, însă, le-a adus, îți vor fi pământ fertil pentru deștelenirea de totdeauna a poeziei: „*acum este noaptea/ în care moartea a închis ochii/ totul e viu și negru ca singurătatea/ cu trup alunecos și rece/ lenevind la focul inimii/ cu burta plină de amintiri*”.

Exact pe marginea dintre întuneric și lumină, prins în chingile visului, subliminalul naște și nu știe ce naște, sclipirea lui străluminează și apoi se pierde în imensitatea necunoscutului: „*rămas în coconul viselor nesfârșite/ un inger care se naște captiv/ ca o lumină pe coridorul/ umbrelor*”. Niciodată, însă, visul nu este fără rost; el mijlocește întotdeauna poetului un mesaj necesar: „*supernovele dospeau undeva într-un vis/ copilul le strângea în palme, iar ele explodau*”.

Notăm prezența faptului că ceva se întâmplă, că se întâmplă ceva în adâncuri, că rosturile se coc și aruncă deasupra o zgură neputincioasă: „*speranța este captivă în colivia deșertăciunilor/ promisiuni făcute, jurăminte solemne/ stele căzătoare așternându-se pe pleoape naive/ atingeri îngrămădite în ferestre mincinoase/ uși ferecate în spatele perdelelor fermecătoare*”.

Alăturarea anumitor imagini sau a anumitor „concepte” poetice – și crearea unei sinteze din miezurile acestora este un procedeu care certifică legea psihologică a asociației. Această lege – în diferitele sale forme – spune același lucru: niciodată un gând (sau o intenție de gând) nu survine singur în conștiință. El atrage de fiecare dată un al doilea sau al treilea, ce-i sunt asociate. În foarte multe dintre poemele lui Ionuț Caragea acest lucru devine transparent. Exemplul de mai

jos este grăitor: „licuricii” – legați de „regina nopții” – legată de „vânt” – legat de „șoapte” ș.a.m.d.: „nici licuricii nu mai au lumină/ poți să-mi aduci regina nopții în grădină/ privind-o să mai sper, când vântul eliberează șoapte/ nu știu ce să mai cred, dacă-am crezut vreodată/ că liliacul va înflori/ la tâmpla ta înstrăinată”. Se observă cu claritate și aici, că mesajul țintește dincolo de partea rațională a înțelegerii. Acest scurt amalgam interferează cu o altă zonă cognitivă decât cu cea obișnuită – de aceea, dacă ar trebui să explici ceva de acolo – n-ai reuși.

Există un fel de fericire „mută”, o fericire care nu e extaziată, deci manifestată, ci una care prețuiește o sonoritate vidă - exprimată în tăcerea distanțelor astrale ale Universului. Cerul însuși este încercuit de această tăcere siderală, în această imensitate a spațiilor - în care nu se aude și nu se poate auzi nimic. Generații peste generații de oameni se nasc morți, acompaniați de umbre transformate în îngeri păzitori, care le îndreaptă acestora pașii spre o lume în care ei se întorc „căutători de fericire”. Tabloul acesta crește în anvergură până când „*acolo sus departe/ stelele sunt lacrimile sfinților/ condamnați la tăcere*”. Ce poate fi mai frumos?!

O altă lume în miniatură, schițată prin doar câteva inferențe ale unui argument eliptic, te avertizează că e timpul să te inoculezi în imaginarul deschis cu atâta generozitate. „*La limita dintre deznădejde și disperare/ dintre strigăt și scâncet/ îmi fac culcuș în pântecul clepsidrei/ privind cum nisipul înalță/ piramida tăcerii*”; „*Sub aripile de ceară ale nostalgiei/ îmi îngrămădesc amintirile/ le păstrez pentru ziua în care/ sufletul îmi va cerși/ ultimul zbor către stele.* // *Pe toate potecile gândului/ îmi caut nețărnută fericire/ viața mea e un vis/ strivit de trecerea/ timpului*”. Verbele acestei lumi sunt: „a-și face culcuș”, „a se înălța”, „a îngrămădi”, „a păstra”, „a cerși”, „a căuta”, „a strivi”. Nici un verb care ar avea o cât de îndepărtată referință la „a fi”, la „a face”, sau la „a deveni”. Lumea descrisă este deci recunoscut-imaginar-închisă-în-sine, cel puțin în dimensiunea existențială cuprinsă în acest poem. Cu toate acestea realitatea ei este indubitabilă. Subliminalul este funcțional.

Relevând cele spuse despre dicteul automat, dar în alt sens, ne vom opri la un fragment dintr-un poem. Fragmentul, care instaurează tristețea și avuarea indiferenței, poate fi interpretat și în alt mod: „*chiar dacă-mi scapă iar/ printre degete/ lumea crește fără să pregete/ secătuit dorm/ cu gâtul strâmb pe spetează/ ce va urma nu contează*”. Sugerând că participă la un fel de veghe, poetul pare mai degrabă într-o stare mijlocie de conștiință, între somn și trezie. Este o stare – cu siguranță – vecină cu cea poetică. Căci visele transformate în limbaj atestă, și mai mult la Ionuț Caragea, că ceea ce a spus nici nu a bănuț sau anticipat, și că, despre ceea ce urmează să spună, nici măcar n-are o vagă idee. E un avantaj, nu un dezavantaj...

Remus Foltoș

Sursa: Remu Foltoș, 2015